

Kristýna Zivalová: Fridolín Macháček – historik, archivář a muzeolog, LS 2010 (52 str. textu + 16 stran příloh)

Cílem bakalářská práce Kristýny Zivalové, jež vznikla v „historiografickém“ semináři dr. Morávkové, bylo podat přehlednou zivotopisnou črtu Fridolína Macháčka, významné osobnosti meziválečné a těsně poválečné plzeňské historiografie a neúnavného organizátora nejen plzeňského muzejnictví. V úvodu autorka konstatuje, že této osobnosti nebyla dosud věnována jakákoli rozsáhlejší biografie a nepatří v Plzni mezi veřejně známé. S tím lze v zásadě souhlasit, nicméně povědomí Plzeňanů o významných regionálních představitelích vědy je obecně velmi nízké a Macháček na tom ve srovnání s jinými až tak špatně není. Knizní biografie se sice nedočkal (ale kdo z plzeňských osobností ano?), nicméně rozhodně není zapomenut – kromě řady článků, které mu věnovali historikové v odborných či populizačních časopisech či v novinách, lze poukázat mj. na dnešní po něm pojmenovanou ulici ve Skvrňanech. Navíc pokud je mi známo, monografické zpracování života a díla Fridolína Macháčka připravuje kol. Janečková z Archivu města Plzně (to Kristýna v úvodu své práce zmiňuje). Ostatně i sama autorka svoji práci postavila především na starší literatuře.

Tím se dostávám k první zásadní výtce heuristické povahy. Autorka svůj text vytvořila v podstatě výlučně metodou kompilace z několika starších článků (celkem sedmi, z nichž ovšem čtyři byly publikovány v prvním čísle sborníku ZHS), a monografie kol. Morávkové. Pouze v kapitolách věnovaných ilegální činnosti Macháčka za druhé světové války, jeho zatčení, vyslechnutí a pobytu v koncentračním táboře čerpa z jeho pamětí. Některé kapitoly práce přitom stojí výlučně na jednom zdroji a představují tudíž jen jakýsi jeho výtah (např. s. 26-33 či 38-41). Archivní prameny uvedené v závěrečném soupisu pramenů a literatury se nikde v odkazech neobjevují (s výjimkou popisisku fotografií). Přitom autorka sama konstatuje, že těchto pramenů je velké množství a vybězeli k dalšímu zpracování (s. 48). Proč je ale nepoužila sama? To si opravdu ty kartony archivního materiálu pouze prohlédla, pár jich vyfotila a dál se omezila na kompilaci literatury? Proč také nepracovala s primárními Macháčkovými texty, ale jejich citace i interpretaci přejímá takřka výlučně z uvedené literatury?

Druhá moje výtka se týká nedostatečné kritiky. Pozitivně oceňuji alespoň částečnou snahu nějak komentovat a místy i analyzovat Macháčkovy paměti v kapitolách 4.3-4.5, nicméně i tak by si tento pramen zasloužil nějaké celkové zhodnocení a rozbor. Nějaký komentář bych očekával i u dobové a nedávnými zkoušenosti podminěného emotivního závěru Macháčkových pamětí, který autorka považovala za vhodný na závěr své kapitoly bez doslova ocitovat (s. 41). Co mě však mrzí podstatně více, jsou pasáže převzaté z literatury či těchto pamětí bez jakéhokoli ohledu k současnosti (s. 14: dnešní název není Státní vědecká knihovna; s. 17 či 38 „Safarčíkovy sady“ – kde to je?; s. 23 termín „osvobození“ pro udalosti v roce 1918; s. 32 – „před sedmdesáti lety“ – v roce 1924; s. 33 „národně uvědomovací práce“ apod.) V textu také kolísá také – patrně v závislosti na literatuře - užívání archaického

a současného pravopisu (muzejní/musejní, rigorózní/rigorosní, expozice/expozice apod.) či psaní velkých písmen (srov. např. *P/průmyslové muzeum* na s. 16, *Svaz/svaz* na s. 29; *P/pilsensia* na s. 15, 19 a 34 apod.). Zrovna tak mě nepotěšilo několik biograficky pojatých poznámek doslovně zkopírovaných z internetu. Když už pomínu, že bylo možné vycházet i z literatury, čekat bych alespoň, že autorka biografické medailonky nějak obsahově či alespoň typograficky sjednotí.

Pokud jde o koncepci a obsah celé práce, v zásadě je přehledná a logická. Úvod se autorce ovšem dvakrát nepovedl – v podstatě pouze popisuje obsah jednotlivých kapitol, přičemž autorka prozrazuje některé základní poznatky, které si pak znovu přetěmne v samotném textu. Představení pramenu a literatury v posledním odstavci je více než skoupé. V samotném výkladu se nejednou setkáme s opakováním již řečeného (např. o vlivu G. Fridricha – s. 11 i 12, o příteli Vojtíškově – s. 11 a 23 aj.), či přesakování v chronologii, aniž by k tomu ovšem byly zjevné důvody z hlediska věcných souvislostí (např. s. 16; v podstatě celá kapitola 3.3; s. 34 nahore, s. 35 aj.). Také jsem třeba nepochopil první odstavec na s. 25 – jestliže v roce 1920 vrcholí prostorová krize v muzeu, nebyl dostatek místa pro depozitáře, až muzeum nebylo schopno pojmut waldsteinskou sbírku, jak to, že už v následující větě je konstatováno, že „*rada sbírek byla uložena do depozitáře?*“ Podobně na s. 43 – jestliže Čadík byl pro stávající uspořádání muzejních institucí, jak se mohl jeho návrh shodovat s Wirthovým, který byl zcela jiný?

Jazyková úroveň práce je bohužel spíše podprůměrná. Autorka se místy dopouští ne zcela šťastných stylistických obrát (např. s. 8: „*Celkem obsahuje čtyři podkapitoly. Temata, kterým se věnují, jsou organizační sbírek, se kterou Macháček začíná ihned po svém příchodu do Plzně. Porádaní tematických výstav a následných přednášek. Dale zahrnují i období první světové války.*“; s. 19: „*Macháček byl díky studiu pod vedením takových osobností, jako byl Josef Pekar a Josef Šusta, nejen historikem, ale měl především i bohaté znalosti týkající se metod vědecké práce, které dokázal skvěle přizpůsobit regionálním podmínkám svého nového působení.*“; s. 26: „*Navržena stanova získala podporu ...*“; s. 28: „*Díky pracovním povinnostem v plzeňském muzeu a archivu, díky tomu, že Macháčekovi přibýly po jižních Čechách jako revizní oblasti také severní a střední Čechy. Z těchto důvodů nemohl poskytovat odbornou pomoc v potřebném rozsahu.*“; s. 32: „*Zbytečně velké množství návštěvníků není schopen určit, co je podstatné pro poučení.*“) Často používá nevyjádřené podměty, který však není nikterak vyjádřen ani v bezprostředně předchozích větách, a poněkud neobvyklý je také převazující přítomný čas v rámci celé práce. Podstatně smutnější je skutečnost, že se autorka nedokázala vyvarovat zhruba třiceti pravopisných chyb, poněvadž v interpunkci (např. na s. 36 došlo nespřávným užitím čárek k úsměvně větě „*Největší škody byly způsobeny na sbírkách, uloženy v budově tlakovou vlnou, která vznikla při zásahu hotelu Continental.*“), ale také ve shodě podmětu s přísudkem (s. 27: „*Pod Macháčkovu působnost patří Klátovy, Rokycany...*“; s. 39: „*illegální organizace, které se nelišily.*“; s. 40: „*v bramborárně, kde se skrývali a krájeli brambory*“), skloňování přivlastňovacích adjektiv (s. 45: „*režim Macháčkovy ukončil... kariérní růst*“) a obzvláště hrůzostrašně vypadá slovo „*milně*“, jehož dvojí použití (s. 30 a 38) vylučuje milosrdnou možnost, že by šlo o překlep. Dvakrát dobře nepůsobi ani hovorové výrazy „*fyzická*“ (s. 39) či „*v Macháčkovu pracovně*“ (s. 37), ale jde pouze o dva případy, nad nimiž zcela lze mávnout rukou.

Bohužel ani po formální stránce nemohu práci pochválit. Odkazováno je sice v zásadě správně, ale u některých informací odkaz postřádam – z čeho získala autorka například informace uváděné v kapitole 4.2. či 4.4 nebo v závěru kapitol 2.1, 2.2 nebo 4.3.? V odkazech (včetně seznamu literatury) chybí u periodik *Acta regionalia* a *Archivní časopis* údaj o ročníku, u odkazů na *Západočeský historický sborník* vypadl údaj o roce vydání (pozn. 13-19, 23 atd.) a konečně u odkazů na monografie (Špět, Morávková, koneckonci i Macháček)

nejsem uváděny konkrétní strany, k nimž se citace vztahuje, namísto toho je vždy znovu uveden celkový počet stran publikace. Resumé se dělá pouze v cizím jazyce, nikoli též v češtině, ale to nepovažují za zásadní. V seznamu pramenů a literatury marně přemýšlím nad rozdílem mezi zvlášť vymezovanými *Citovanými publikacemi* a *Použitou literaturou* (s. 51-52), v níž se navíc nesprávně ocitly již několikrát zmínované Macháčkovy vydané vzpomínky na koncentrák, které jsou vzhledem k povaze práce samozřejmě pramenem. Alespoň u příloh mohu konstatovat, že je vše v pořádku.

Na závěr si dovoluji položit několik otázek k obhajobě:

- 1) Fridolín Macháček se výrazně angažoval také v jisté církvi a politické straně – víte o tom něco? Jak se tato jeho politická orientace srovnávala s levicovým poválečným režimem?
- 2) Značně nepřesné je označení „*gymnázium kláštera sv. Anny*“, navíc k roku 1847 (s. 14). O jaké gymnázium šlo, kdo ho spravoval a kde se nacházelo?
- 3) Na s. 17 píšete o nové budově muzea: „*Koncem roku 1899 byla dokončena hrubá stavba budovy. Vnitřní práce trvaly do roku 1899.*“ Jde o stylistickou chybu nebo překlep v jednom z dat?
- 4) Proč neskloňujete přijetí Václava Černáčka (např. s. 34)?
- 5) Na základě čeho byly koncentrační tábory děleny do tříd (viz s. 41)?
- 6) Zaujalo mě tvrzení na s. 47: „*Oproti ostatním regionálním historikům ovšem Macháček nepracoval pouze s jedním pramenem, ale prosazoval práci c více prameny.*“ Můžete nějak na příkladech doložit, že regionální historici dosud pracovali jen s jedním pramenem?
- 7) Nepokoušela jste se identifikovat ženu na pohlednici v příloze 3?

Celkově lze říci, že bakalářská práce Kristiny Zivalové splnila cíl, který si autorka předsevzala – unikla biografie, která v zásadě vystihla základní etapy života Fridolína Macháčka, jeho okruh přátel a jeho přínos zejména pro českém muzejnictví. Již výrazně menší pozornost byla věnována jeho vlastní historické práci. Každopádně mohu konstatovat, že práce splnila nároky kladené na absolventskou práci v bakalářském stupni studia a proto ji doporučuji k obhajobě. Zároveň však nemohu zastříti určité zklamání, neboť u studentky zvyklé sbírat u zkoušek jedničky bych očekával podstatně vyšší kvalitu. Opět se mi potvrzuje, že naučené vědomosti jsou jedna věc a schopnost historické práce věc druhá. Bakalářská práce Kristiny Zivalové se pohybuje někde kolem průměru toho, co se na katedře v rámci bakalářských prací odevzdává (a řekněme si otevřeně, že ve srovnání s ostatními historickými pracovišti na českých vysokých školách latka nijak vysoko nastavena není), výraznou komplikací jsou početné pravopisné chyby. Mě hodnocení tak osciluje mezi známkami velmi dobře a dobře, definitivní návrh sdělím po obhajobě bakalářské práce vylepši.

V Plzni 21. května 2010

PhDr. Jiří Stoeš, Ph. D.

